

Marie van de Middelhaai d'r groot Vlèemes en Haorsteegs woordeboek, Q

Marie van de Middelhaai zingt al 15 jaar in Vlijmens dialect en is bezig een dialectwoordenboek samen te stellen. Omdat zij is opgevoed door een Haarsteegse moeder en een Vlijmense vader richt zij zich op deze dialecten. Beide dialecten zijn niet uniek, maar hebben net als de andere Langstraatse dialecten dezelfde basis als het Midden-Brabants. Iedere week verschijnt een nieuwe letter met enkele dialectwoorden en iets uit de grammatica.

† ■ oud (bijna) vergeten woord * ■ nieuw woord van jonge generatie
[] ■ fonetisch schrift H ■ Haarsteeg V ■ Vlijmen

In mijn woordenboek is de letter Q maar met één woord vertegenwoordigd: *kuukske*, eigenlijk natuurlijk *kuukske*, het verkleinwoord van *koek*.

De Q van *kuukske*! Over de Q kan ik verder niets zeggen, maar over woordverkleining wel.

Woordverkleining blijkt plaatsgebonden: Drunen doet sommige dingen anders dan Vlijmen en Haarsteeg. De grammaticaregels zijn dusdanig ingewikkeld, dat taalwetenschapper Yoïn van Spijk hierover maar liefst 22 pagina's schreef! Voor niet-dialectsprekers vergt onze plaatselijke woordverkleining zware studie maar - u vermoedde het al: dialectsprekers voelen dit gewoon aan!

De uitgang *-ske* van *kuukske* is bij niet-dialectsprekers erg geliefd, maar zij gaan daar helaas vaak mee in de fout. Ik hoorde bijv.: *lepelske* en *clubske*!?!? Bij dialectsprekers rijzen dan onmiddellijk de haren omhoog, omdat alleen woorden die eindigen op *-ch*, *-g*, *-k*, *-ng* of *-nk* de uitgang *-ske* krijgen: *lachske* (= *lachje*), *dagske* (= *dagje*), *bakske* (H)/*bekske* (V) (= *kopje thee/koffie*), *wangske* (H)/*wengske* (V) (= *wangetje*), *bankske* (H)/*benske* (V) (= *bankje*) en natuurlijk *kuukske*.

Naast de uitgang *-ske* kent ons dialect soms ook de uitgang *-eke*: *kin* - *kinneke*, *kar* - *karreke*

en de uitgang *-ke*: *kam* - *kamke*, *vrouw* - *vrouwke*, *mééns* - *méénske* en *club* - *clubke*. Ons dialect kent evenals het Nederlands soms de uitgang *-je*: *mèèd* - *mèdje*, *knèècht* - *knechje*

en de uitgang *-tje*: *júin* - *júintje* (= *ui*), *kraol* - *kràòltje*, *dörpel* - *dörpeltje* (= *drempel*).

Ons dialect kent daarnaast enerzijds klankbehoud:

braand - *braandje*, *stéég* - *stéégske*, *knèèn* - *knèèntje* (= *konijn*), *bôn* - *bôntje* (= *boon*) maar anderzijds heel veel verschillende soorten klankveranderingen.

Op alfabetische klinkervolgorde: *gat* - *gàòtje*, *blad* - *blaoike*, *klad* - *kleddeke*, *haand* - *hèèndje* (V), *baord* - *bàòrdje*, *bèst* - *béèsje*, *gèèt* - *gètje*, *tèèn* - *tèntje*, *klèèd* - *kleeike*, *bèèn* - *bîntje*, **stréép* - **stripke*, *lèènt* - *lintje*, *kèènd* - *kiendje*, *tèèd* - *tijke*, *deur* - *dè-úrke*, *knèùp* - *knûpke*, *fist* - *fèèsje*, *himd* - *himpje*, *appelesién* - *appelesientje*, *hond* - *héúndje*, *rok* - *rökske*, *klomp* - *klumpke*, *boer* - *bòèrke*, *vóèt* - *vuutje*, *blóéd* - *bluuike*, *bóòm* - *bômke*, *oor* - *órke*, *bróòd* - *bröike*, *slóòt* - *slóike*, *króòs* - *kröske* (= *klokhuis*), *zóón* - *zóòntje*, *dóòs* - *dúske*, *múis* - *mùiske*, *húid* - *huijke*, *zúút* - *zuutjes*.

Dit zijn maar liefst 36 verschillende soorten klankverandering!!

Niet-dialectsprekers: heel veel succes gewenst!

